លេខ / No: D97/13

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ
Royaume du Cambodge
Nation Religion Roi

Kingdom of Cambodia
Nation Religion King

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia
Chambres extraordinaires au sein des Tribunaux cambodgiens

ឯកសារដើម
~~ORIGINAL DOCUMENT/DOC~~UMENT ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/date de reception): 08 / DEC / 2009
ម៉ោង (Time/Heure) : 16:00
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង /Case File Officer/L'agent chargé du dossier: CA: Thy

ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
Office of the Co-Investigating Judges
Bureau des Co-juges d'instruction

លេខសំណុំរឿង: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក..-ក.ស.ច.ស.

ចំពោះមុខ ៖ ចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង

ចៅក្រម Marcel LEMONDE (ម៉ាសែល ឡឺម៉ុង)

ឯកសារបានថតចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certified Date /Date de certification): 09 / DEC / 2009
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង /Case File Officer/L'agent chargé du dossier: CA: Thy

កាលបរិច្ឆេទ៖ ថ្ងៃទី ៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៩

ភាសាដើម៖ ខ្មែរ /បារាំង

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ៖ សាធារណៈ

ដីកាសម្រេចអំពីការអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលត្រូវបានស្គាល់ថាជា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម

<u>សហព្រះរាជអាជ្ញា</u>

អ្នកស្រី ជា លាង
លោក William SMITH

<u>ជនត្រូវចោទ</u>

នួន ជា
អៀង សារី
អៀង ធីរិទ្ធ
ខៀវ សំផន
កាំង ហ្គេកអ៊ាវ *ហៅ* ឌុច

<u>មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី</u>

នី ច័ន្ទឌី
គង់ ពិសី
យុង ផានិត
ម៉ុច សុវណ្ណារី
ជេត វណ្ណលី
ឡោ ឈុនធី
ហុង គីមសួន
គីម ម៉េងឃី
ស៊ីន សុវន
ពេជ អង្គ
Silke STUDZINSKY
Phillipe CANONNE
Elizabeth Rabesandratana
Pierre-Olivier SUR
Mahdev MOHAN
Olivier BAHOUGNE
David BLACKMAN
Martine JACQUIN
Annie DELAHAIE
Fabienne TRUSSES-NAPROUS
Patrick BAUDOIN
Lyma Thuy Nguyen
Marie Guiraud

<u>មេធាវីការពារក្តី</u>

សុន អរុណ Michiel PESTMAN
អាង ឧត្តម Michael G.KARNAVAS
ផាត់ ពៅស៊ាង Diana ELLIS
ស សុវាន Jacques VERGES
ការ សាវុត្ថ François ROUX
Marie-Paule CANIZARES

យើង យូ ប៊ុនឡេង និង Marcel LEMONDE (ម៉ាសែល ឡឺម៉ុង) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ("អ.វ.ត.ក.")

បានឃើញច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ចុះថ្ងៃទី ២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៤ ("ច្បាប់ស្តីពី អ.វ.ត.ក")

បានឃើញវិធាន ៥៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ("វិធានផ្ទៃក្នុង")

បានឃើញការបន្តការស៊ើបសួរលើឈ្មោះ **អៀង សារី និង ជនដទៃ** ដែលត្រូវបានដាក់ឲ្យឋិតក្រោមការពិនិត្យលើ**បទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំងមនុស្សជាតិ** និង**ការបំពារបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាក្រុងហ្សឺណែវ ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ សីហា ឆ្នាំ ១៩៤៩** បទល្មើសដែលមានចែង និងផ្តន្ទាទោស តាមមាត្រា៥ មាត្រា៦ មាត្រា២៩ (ថ្មី) និងមាត្រា៣៩ (ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក.

បានឃើញសំណើសុំប្រឆាំងនឹងការអនុវត្ត នៅ អ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលត្រូវបានស្គាល់ថាជា *សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម* ដោយមេធាវីការពារក្តី អៀង សារី (D97) ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៨ ("សំណើសុំ")

បានឃើញសំណើ ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០០៨ សុំឲ្យមានសវនាការជាសាធារណៈផ្ទាល់មាត់ ឬក៏ជាជំនួសវិញដោយសំណើសុំបន្ថែមពេលវេលាដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងចម្លើយតបរបស់ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា (ក.ស.ព) ទៅនឹងសំណើសុំរបស់មេធាវីការពារក្តី អៀង សារី (D97/1)

បានឃើញការឆ្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅនឹងសំណើសុំរបស់ អៀង សារី អំពីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (D97/2) ចុះថ្ងៃទី ១១ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០០៨ ("ចម្លើយតប")

បានឃើញដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៨ ស្នើឱ្យភាគីនានាដាក់ការកត់សំគាល់បន្ថែម លើបញ្ហានេះ ឱ្យបានមុនថ្ងៃទី ៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ និងឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើសុំ D97/3 និងសុំឱ្យមានសវនាការជាសាធារណៈផ្ទាល់មាត់ ឬពេលវេលាបន្ថែម (D97/3)

បានឃើញសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី ២១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៨ សុំបន្ថែមចំនួនទំព័រកំណត់សម្រាប់ការកត់សំគាល់របស់ខ្លួនលើសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (Joint Criminal Enterprise: JCE) ស្របតាមដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៨ (D97/4)

បានឃើញសំណើសុំបន្ថែមចំនួនទំព័រកំណត់ សម្រាប់ដាក់ការកត់សំគាល់បន្ថែម ស្តីពីការអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក នូវទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលត្រូវបានស្គាល់ថាជា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដោយមេធាវីការពារក្តី អៀង សារី (D97/5) ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៨

បានឃើញដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី ២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ យល់ព្រមចំពោះសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី អៀង សារី និងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំបន្ថែមចំនួនទំព័រកំណត់ (D97/6)

បានឃើញការកត់សំគាល់បន្ថែមរបស់មេធាវីការពារក្តី អៀង សារី ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៨ (D97/7)

បានឃើញសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារក្តី កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ (D97/3/1)

បានឃើញសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារក្តី អៀង ធីរិទ្ធ ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ (D97/3/2)

បានឃើញសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់មេធាវីការពារក្តី នួន ជា ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ (D97/3/3)

បានឃើញសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់សហមេធាវីរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ (D97/3/4)

បានឃើញលិខិតរបស់មេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ (D97/3/5)

បានឃើញការកត់សំគាល់បន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី ៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ (D97/8)

បានឃើញសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី អៀង សារី ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩ សុំឲ្យដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះសហព្រះរាជអាជ្ញា ដែលនាំឲ្យអង្គជំនុំជម្រះយល់ខុសទាក់ទិននឹងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (D97/9)

បានឃើញលិខិតរួមរបស់មេធាវីការពារក្តី ទាក់ទិននឹងសេចក្តីសម្រេចលើការអនុវត្តទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលត្រូវបានស្គាល់ថាជា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ពីមេធាវីការពារក្តី នួន ជា, អៀង សារី និង ខៀវ សំផន ចុះថ្ងៃទី ៣ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៩ (D97/10) និងចម្លើយតបរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៩ (D97/11)

បានឃើញសេចក្តីសន្និដ្ឋានលើបញ្ហានៃការដាក់ទណ្ឌកម្ម ដោយមេធាវីការពារក្តី នួន ជា ចុះថ្ងៃទី ៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៩ (D97/9/1)

បានឃើញចម្លើយតបលើបញ្ហានៃការដាក់ទណ្ឌកម្ម ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា ចុះថ្ងៃទី ១៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៩ (D97/9/2)

បានឃើញសេចក្តីសន្និដ្ឋានលើបញ្ហានៃការដាក់ទណ្ឌកម្ម ដោយមេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៩ (D97/9/3)

បានឃើញចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តី អៀង សារី ចំពោះសហព្រះរាជអាជ្ញា លើបញ្ហានៃការដាក់ទណ្ឌកម្ម ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៩ (D97/9/4)

បានឃើញសេចក្តីសន្និដ្ឋានបន្ថែមរបស់មេធាវីការពារក្តី អៀង សារី ចុះថ្ងៃទី ៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៩ (D97/12) តបនឹងការកត់សំគាល់បន្ថែមទាក់ទិននឹងការអនុវត្តទ្រឹស្តីសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ដែលបានដាក់នៅ ថ្ងៃទី ២៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៨ ៖ កម្រិតត្រឹមតែសេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិដែលអាចអនុវត្តបាន ដូចបានអះអាង/បានបំភ្លេច ដោយ ក.ស.ព

បានឃើញចម្លើយតបរបស់មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី លើបញ្ហានៃការដាក់ទណ្ឌកម្ម ចុះថ្ងៃទី ៦ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០០៩ (D97/9/5)

បានឃើញចម្លើយតបរបស់មេធាវីការពារក្តី អៀង សារី ចំពោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី លើបញ្ហានៃការដាក់ទណ្ឌកម្ម ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៩ (D97/9/6)

បានឃើញដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត លើសំណើសុំរបស់មេធាវីការពារក្តី អៀង សារី ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៩ សុំឱ្យដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះសហព្រះរាជអាជ្ញា (D97/9/7)

I) ការរំលឹកឡើងវិញអំពីនីតិវិធី និង សេចក្ដីសំអាងរបស់ភាគី

១. នៅថ្ងៃទី ២៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៨ មេធាវីការពារក្ដី អៀង សារី បានស្នើសុំ ក.ស.ច.ស ឱ្យសម្រេចថា ទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលត្រូវបានស្គាល់ថាជា សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ("JCE") គឺមិនមែនជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលអាចអនុវត្តបាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ទេ។ មេធាវីអះអាងថា អនុវត្តន៍ JCE នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក គឺជាការរំលោភលើគោលការណ៍ *nullum crimen sine lege* អាស្រ័យដោយទំរង់នៃការទទួលខុសត្រូវនេះមិនត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាទំនៀមទម្លាប់នៃច្បាប់អន្តរជាតិទេ ចន្លោះពីឆ្នាំ ១៩៧៥-១៩៧៩ ហើយក៏មិនត្រូវបានទទួលស្គាល់ដែរនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ[1]។ លើសពីនេះទៀត មេធាវីការពារក្ដីបានអះអាងនៅក្នុងសំណើរបស់ខ្លួនថា JCE មិនមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្ដីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ឬក៏នៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជាឬត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយអនុសញ្ញាអន្តរជាតិដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ទេ[2]។

២. នៅថ្ងៃទី ១១ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០០៨ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានធ្វើការឆ្លើយតប ដោយលើកឡើងថា សំណើសុំនេះ ធ្វើឡើងដោយមិនត្រឹមត្រូវតាមវិធាន ៥៣(១)[3] ទេ និងថា មានលក្ខណៈខុសនីតិវិធី ដោយសារតែវាជាសំណើសុំដែលមិនមានចែងអនុញ្ញាតដោយវិធានផ្ទៃក្នុង។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអះអាងថា JCE ត្រូវបានបង្កើតឡើង និងប្រើប្រាស់ចាប់តាំងពីសម័យតុលាការនៅក្រុង Nuremberg[4] មក ដូច្នេះវាមិនបានរំលោភលើគោលការណ៍ *nullum crimen sine lege* ទេ និងជាទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលមានសុពលភាពនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក[5]។

---

[1] D97 ទំព័រ ១ ទំព័រ ១៥។ D97/5 ផ្នែក I (ក) ។

[2] D97 ទំព័រ ១៥។ D97/7 ផ្នែក I (ខ-ច)។

[3] D97/II កថា. ៥។

[4] D97/II កថា. ២។

[5] D97/II កថា. ៣, ៤០។ D97/8 កថា. ៥១។

៣. នៅថ្ងៃទី ២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ មេធាវីការពារក្តី កាំង ហ្កេក អ៊ាវ បានបញ្ជាក់ថា ខ្លួនមិនមានសេចក្តីសំអាងដែលត្រូវធ្វើទៅលើបញ្ហានេះ[6]។ នៅថ្ងៃទី ៣០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ មេធាវីការពារក្តី អៀង ធីរិទ្ធ គាំទ្រចំពោះអំណះអំណាងដែលមាននៅក្នុងសំណើសុំ និងការកត់សំគាល់បន្ថែមរបស់ អៀង សារី[7]។ លើសពីនេះ មេធាវីការពារក្តី អៀង ធីរិទ្ធ អះអាងថា ជាជំនួសវិញ អ.វ.ត.ក មានយុត្តាធិការអនុវត្តត្រឹមតែ JCE ទម្រង់ទី ១ ("JCE ១") ប៉ុណ្ណោះ និងថា សហព្រះរាជអាជ្ញា បានលើកឡើងពី JCE ដោយមិនត្រឹមត្រូវនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ[8]។ នៅថ្ងៃដដែល មេធាវីការពារក្តី នួន ជា បានដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានគាំទ្ររបស់ខ្លួនចំពោះសេចក្តីសំអាងរបស់ អៀង សារី និងរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ[9]។

៤. នៅថ្ងៃទី ១៤ ខែមករា ឆ្នាំ ២០០៩ មេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន បានអះអាងថា ការបកប្រែឯកសារទៅជាភាសាបារាំងមិនគ្រប់គ្រាន់ ធ្វើឱ្យខ្លួនស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពមិនស្មើភាពគ្នាបើប្រៀបធៀបនឹងភាគីទាំងអស់ដទៃទៀត និងបានស្នើឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចាត់វិធានការចាំបាច់ដើម្បីស្តារឱ្យមានស្មើភាពគ្នាឡើងវិញ[10]។

៥. នៅថ្ងៃទី ៣០ ខែធ្នូឆ្នាំ ២០០៨ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន ដោយបានគូសបញ្ជាក់ថា ការអនុវត្ត JCE ទី ៣ នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក គឺជាការរំលោភលើគោលការណ៍ *nullum crimen sine lege*[11]។

៦. នៅថ្ងៃទី ៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា បានធ្វើការកត់សំគាល់បន្ថែមរបស់ខ្លួន ដោយអះអាងថា សំណើសុំ និងការកត់សំគាល់របស់មេធាវីការពារក្តី គួរត្រូវបានបដិសេធចោល ដោយសារវាមានគោលបំណងប្រែក្លាយដំណើរការតុលាការជាបញ្ហានយោ

---

6 D97/3/1 កថា. ២ ។

7 D97/3/2 កថា. ១៣។

8 D97/3/2 កថា. ៣២។

9 D97/3/3 កថា. ២ ។

10 D97/3/5។

11 D97/3/4 កថា. ៣៤។

បាយ[12]។ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានអះអាងសារជាថ្មីថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គួរអនុវត្តទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ JCE ទាំងបី នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក[13]។

៧. នៅថ្ងៃទី ២៩ ខែមិថុនាឆ្នាំ ២០០៩ មេធាវីការពារក្តី អៀង សារី បានដាក់សំណើសុំឱ្យដាក់ទណ្ឌកម្មសហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិ ឬបុគ្គលិករបស់ ក.ស.ព[14] ដោយសារអាក់ខានមិនបានលាតត្រដាងពីសេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ ៩៨៨(V) ដែលទាក់ទិននឹងទំហំនៃការទទួលយកគោលការណ៍ Nuremberg[15]។ មេធាវីការពារក្តី នួន ជា[16] និងមេធាវីការពារក្តី ខៀវ សំផន[17] បានដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋានគាំទ្ររបស់ខ្លួនចំពោះសំណើសុំនេះ បន្ទាប់មកសហព្រះរាជអាជ្ញា បានដាក់ការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួន[18] ហើយត្រូវបានឆ្លើយតបវិញពីមេធាវីការពារក្តី អៀង សារី[19]។ នៅថ្ងៃទី ៦ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០០៩ មេធាវីសម្រាប់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានដាក់ចម្លើយតបរបស់ខ្លួនដើម្បីគាំទ្រការបដិសេធសំណើសុំឱ្យដាក់ទណ្ឌកម្ម[20] ហើយត្រូវបានឆ្លើយតបវិញពីមេធាវីការពារក្តី អៀង សារី[21]។ ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានចេញដីកាចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៩ បដិសេធសំណើសុំឱ្យដាក់ទណ្ឌកម្ម និងបានធ្វើការកត់សំគាល់លើសេចក្តីសន្និដ្ឋាន ទាក់ទិនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជា-ជាតិ ៩៨៨(V)[22]។

---

12 D97/8 កថា. ៥០។

13 D97/8 កថា. ៥១។

14 D97/9 ផ្នែក IV(ខ) ទំព័រ ៧-៨។

15 D97/9 ទំព័រ ៥-៦។ D97/12 ទំព័រ ៩។

16 D97/9/1 កថា. ១-៣។

17 D97/9/3។

18 D97/9/2 កថា. ២-៧។

19 D97/9/4 កថា. ២។ D97/12។

20 D97/9/5 កថា.១៧។

21 D97/9/6 កថា.២៣។

22 D97/7 កថា.១៣។

២) សំអាងហេតុនៃសេចក្ដីសម្រេច

ក) បញ្ហានីតិវិធី

៨. មេធាវីការពារក្ដី អៀង សារី បានស្នើសុំ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឱ្យចេញដីកាមួយថា តើខ្លួននឹងអនុវត្ត ឬក៏មិនអនុវត្តទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលត្រូវបានស្គាល់ថា JCE ។ យោងតាមវិធាន ៥៥(១០) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ភាគី អាចស្នើសុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត "ចេញដីកា ឬ បំពេញកិច្ចស៊ើបសួរណាមួយដែលខ្លួនយល់ឃើញថា*ចាំបាច់* ដល់ការស៊ើបសួរ"[23]។ វិធាន ៥៥(១០) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ផ្ដល់ឆន្ទានុសិទ្ធិទៅឱ្យភាគីពាក់ព័ន្ធនានា រួមទាំងជនត្រូវចោទផង ក្នុងការកំណត់ថា តើដីកា ឬកិច្ចស៊ើបសួរណាដែលខ្លួនយល់ឃើញថា មានប្រយោជន៍ដល់ការស៊ើបសួរ។ ប្រសិនបើដូច្នេះមែន ដូចដែលបានលើកឡើងដោយ ក.ស.ព សំណើសុំរបស់ អៀង សារី ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមានការភាន់ច្រឡំ ពីព្រោះផ្អែកតាមវិធាន ៥៣(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបញ្ជូនដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួររបស់ ក.ស.ព សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សម្រេចដោយតាមគំនិតផ្ដួចផ្ដើមរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ធ្វើការពិចារណាសំណើសុំនេះ ដោយយោងទៅលើវិធានផ្ទៃក្នុងដែលត្រឹមត្រូវ គឺវិធាន ៥៥(១០)។

៩. ក.ស.ព ក៏បានជំទាស់ផងដែរនឹងទម្រង់នៃការឆ្លើយតបដែលមេធាវីការពារក្ដី អៀង សារី ចង់បាន។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ធ្វើការកត់សំគាល់ថា ទម្រង់នៃការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹងសំណើសុំរបស់ភាគីណាមួយ នឹងមានការប្រែប្រួល ទៅតាមប្រភេទនៃសំណើសុំនោះ។ អាស្រ័យដោយភាគីនានា មានឆន្ទានុសិទ្ធិ នៅក្នុងធ្វើសំណើសុំ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ក៏ត្រូវមាន

---

[23] សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត កត់សំគាល់ឃើញថា
មានការខុសគ្នាបន្តិចត្រង់ពាក្យពេចន៍នៃវិធាន៥៥(១០)ក្នុងជាភាសាខ្មែរ និងភាសាបារាំង បើធៀបទៅនឹងភាសាអង់គ្លេស៖ *នៅគ្រប់ពេលវេលានៃការស៊ើបសួរ សហព្រះរាជអាជ្ញា ជនត្រូវចោទ ឬដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចស្នើសុំឱ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចេញដីកា ឬ បំពេញកិច្ចស៊ើបសួរណាមួយដែលខ្លួនយល់ឃើញថា<u>មានប្រយោជន៍</u> ដល់ការស៊ើបសួរ* ។ <u>(គូសបន្ទាត់បន្ថែម)</u>

ឆន្ទានុសិទ្ធិ ដូចគ្នាក្នុងការកំណត់ពីទម្រង់នៃការឆ្លើយតបដែរ[24]។

១០. បញ្ហាដែលបង្កើតជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការស្នើសុំនាពេលនេះ គឺលើកឡើងពីបញ្ហានៃការជូនដំណឹងឱ្យបានត្រឹមត្រូវដល់ជនត្រូវចោទ លើទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវដែលអាចយកមកប្រើ។ ការជូនដំណឹងដ៏ត្រឹមត្រូវអាចធ្វើឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការស៊ើបសួរ ឬនៅពេលចេញដីកាដំណោះស្រាយទៅតាមករណីសមស្រប។ ពាក្យ "សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមមិនមានចែងច្បាស់ទេនៅក្នុងច្បាប់ និងក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀង។ ជាគោលការណ៍ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតែងតែបដិសេធមិនចេញសេចក្ដីសម្រេចដែលជាការបកស្រាយច្បាប់សុទ្ធសាធ ប៉ុន្តែនៅក្នុងករណីនេះ សហចៅក្រមចាំបាច់ត្រូវតែឆ្លើយតបទៅនឹងសំណើនេះដើម្បីផ្ដល់នូវព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ស្ដីអំពីទំរង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលមិនមានចែងច្បាស់នៅក្នុងច្បាប់ អ.វ.ត.ក. និងកិច្ចព្រមព្រៀង។ នៅក្នុងករណីនេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតយល់ឃើញថា សំណើសុំមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ និងសមហេតុផល[25]។ ហេតុដូច្នេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបដិសេធចំពោះសំណើរបស់ ក.ស.ព ដែលសុំឱ្យសម្រេចថា សំណើរបស់មេធាវីការពារក្ដី គឺជាសំណើដែលមិនអាចទទួលយកបានដោយសារតែប្រភេទនៃសំណើនេះ។

១១. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានទទួលលិខិតពីមេធាវីការពារក្ដី ខៀវ សំផន ស្នើសុំឱ្យមានការបកប្រែទៅជាភាសាបារាំងនូវឯកសារមួយចំនួននៅក្នុងសំណុំរឿងដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើសុំនេះ[26]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត សូមរំលឹកឡើងវិញពីដីកាកន្លងមកទាក់ទិននឹងការបកប្រែ[27]

---

[24] សំណុំរឿង លេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស (អបជ២៤) *សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំស្វែងរកភស្ដុតាងដោះបន្ទុកនៅក្នុងឃ្លាំងផ្ទុកឯកសាររួម* , អវតក អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ១៨ វិច្ឆិកា ២០០៩ (D164/4/13) កថាខ័ណ្ឌ ២២។

[25] D164/4/13 កថាខ័ណ្ឌ ៤៤-៤៦។

[26] D97/3/5។

[27] សំណុំរឿង លេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស *ដីកាសម្រេចស្ដីពីសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីទាក់ទិននឹងការបកប្រែ* អវតក/កសចស ១៩ មិថុនា ២០០៨ (A190) ទំព័រ ២-៤។ សំណុំរឿង លេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៩-អវតក/កសចស *ដីកាសម្រេចលើ "បណ្ដឹងសុំមោឃភាពដោយមូលហេតុរំលោភនីតិវិធី"*, អ.វ.ត.ក/កសចស ២៩ កញ្ញា ២០០៩ (D197/4) ទំព័រ ២-៤។

និងសាលដីកាដែលពាក់ព័ន្ធរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ[28]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត យល់ឃើញថា សេចក្តីសម្រេចទាំងនេះ ឆ្លើយតបទៅនឹងទឡ្ហីករណ៍ដែលបានលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី និង ថាមិនចាំបាច់ធ្វើការបញ្ជាក់បន្ថែមលើបញ្ហានេះទៀតទេ។

ខ) ធាតុផ្សំនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម

១២. សំណើសុំពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តទម្រង់ពិសេសមួយនៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលមានឈ្មោះថា JCE។ បទប្បញ្ញត្តិនៅក្នុងច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវជាបុគ្គល គឺមាត្រា ២៩ ដែលចែងថា៖

> ជនសង្ស័យណាមួយដែលមានផែនការ ញុះញង់ បញ្ជា ប្រព្រឹត្ត ឬជួយ និងជម្រុញក្នុងការរៀបចំផែនការ ឬការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុងមាត្រា ៣ ថ្មី មាត្រា ៤ មាត្រា ៥ មាត្រា ៦ មាត្រា ៧ និងមាត្រា ៨ នៃច្បាប់នេះ ត្រូវទទួលខុសត្រូវជាបុគ្គលចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនេះ។

១៣. មាត្រា ២៩ មិនមានចែងច្បាស់លាស់អំពី JCE នោះទេ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ JCE គឺជាទំរង់នៃការទទួលខុសត្រូវមួយ ដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាទំរង់នៃការប្រព្រឹត្តនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍រឿងក្តី Tadic នៅ ICTY។ JCE មានបីទំរង់ខុសៗគ្នា ប៉ុន្តែលក្ខណៈរួមរបស់ JCE ទាំងបីប្រភេទនេះគឺ ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត *(actus reus)*។ ដូច្នេះ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដើម្បីធ្វើការបែងចែក JCE ទាំងបីទំរង់នេះ គឺកំរិតខុសគ្នានៃធាតុផ្សំអត្តនោម័ត *(mens rea)*។

១៤. ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត ដែលជាលក្ខណៈរួមនៃ JCE ទាំងបីប្រភេទ រួមមាន៖

---

[28] សំណុំរឿង លេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/កសចស (អបជ១២) *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសម្រេចស្តីពីសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីទាក់ទិននឹងការបកប្រែ* អ.វ.ត.ក អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ២០ កុម្ភៈ ២០០៨ (A190/II/9)។ សំណុំរឿង លេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/កសចស (អបជ១១) *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសម្រេចស្តីពីសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីទាក់ទិននឹងការបកប្រែ,* អ.វ.ត.ក អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ២០ កុម្ភៈ ២០០៨ (A190/I/20)។

i) មានអ្នកចូលរួមប្រព្រឹត្តច្រើន[29]

ii) អត្ថិភាពនៃគោលបំណងរួម (ឬ ផែនការរួម) ដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងការប្រព្រឹត្ត បទឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលមានចែងក្នុងច្បាប់[30]។

iii) ជនត្រូវចោទត្រូវតែបានចូលរួមក្នុងផែនការរួមនោះ[31]។

១៥. ចំពោះធាតុផ្សំអត្តនោម័តវិញ នៅក្នុងទំរង់ទីមួយ (ទំរង់ជាមូលដ្ឋាន) នៃ JCE ("JCE I") ជនត្រូវចោទត្រូវតែមានចេតនាប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋកម្ម ហើយចេតនានេះត្រូវតែជាចេតនារួមរបស់អ្នកចូលរួមប្រព្រឹត្តទាំងអស់[32]។ ចំណែកឯទំរង់ទីពីរ (លក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ) នៃ JCE វិញ ("JCE II") គឺទាញចេញពីប្រភេទ JCE I និងដែលទាក់ទងជាមួយនឹងប្រព័ន្ធសហការរួមនៃការប្រព្រឹត្តអំពើឃោរឃៅ ដែលជនត្រូវចោទបានដឹងអំពីសារជាតិនៃប្រព័ន្ធនេះ និងមានឆន្ទៈគាំទ្រដល់ប្រព័ន្ធសហការរួមនេះ[33]។

១៦. ទំរង់ទីបី (ទំរង់លាតសន្ធឹង) នៃ JCE ("JCE III") ពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងអំពើ ដែលជាផលវិបាកជាលក្ខណៈធម្មជាតិ និងអាចព្យាករជាមុននៃផែនការរួម ទោះបីជាអំពីនោះមិនថិតនៅក្នុងផែនការរួម ដែលជនត្រូវចោទមានចេតនាចូលរួមក៏ដោយ។ ជនត្រូវចោទត្រូវដឹងថា បទល្មើសដែលមិនថិតនៅក្នុងផែនការរួម គឺជាផលវិបាកជាធម្មជាតិ និងអាចមើលឃើញជាមុននៃផែនការរួមនោះ និងបានទទួលយកដោយចេតនានូវហានិភ័យនេះ[34]។

---

29 សូមមើល IT-98-30/1-A Kvocka et al សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ កថា. ៨១

30 សូមមើល IT-00-39A Krajisnik សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ កថា. 57-102, 206-251, 163។ IT-97-25-A Krnojelac សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ កថា. 31។ សូមមើលផងដែរ IT-99-36T Brdjanin សេចក្តីសម្រេចសាលាដំបូង កថា. 342។

31 សូមមើល IT-98-30/1-A Kvocka et al សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ កថា. ៨១, ១១២-១១៣ និង ៤២១

32 IT-94-1-A សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ រឿងក្តី Tadic កថា. 196

33 IT-94-1-A សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ រឿងក្តី Tadic កថា. 203

34 សូមមើល IT-94-1-A សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ រឿងក្តី Tadic កថា. 203, 204។ ដែលផ្ទុយពី IT-98-30/1-A Kvocka និង ជនផ្សេងទៀត សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃ ២៨ កុម្ភៈ ២០០៥ កថា. ៨៦ "អ្នកចូលរួមប្រព្រឹត្តបទល្មើសអាចត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះបទល្មើសក្នុងករណីដែលអយ្យការបង្ហាញថាជនត្រូវចោទបានដឹងច្បាស់ លាស់ថា បទល្មើសនោះជាផលវិបាកជាធម្មជាតិ និងអាចមើលឃើញជាមុន"។

១៧. ដោយសារថា JCE II ទាញចេញពីប្រភេទ JCE I ធាតុផ្សំអត្តនោម័តពីរ ដែលនឹងត្រូវពិនិត្យ និងវាយតម្លៃដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគឺ "ចេតនា" ដែលមានក្នុង JCE I និង "ផលវិបាកជាលក្ខណៈធម្មជាតិ និងអាចព្យាករជាមុន" ដែលមានក្នុង JCE III។

គ) គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព

១៨. ដើម្បីអាចឱ្យទ្រឹស្តីព្រហ្មទណ្ឌមួយ ដូចជា JCE ត្រូវបានគេប្រើប្រាស់បាននៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីតុលាការ គោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព (គ្មានបទល្មើសប្រសិនបើគ្មានច្បាប់ចែង) ទាមទារឱ្យមានការវាយតម្លៃថាតើទ្រឹស្តីព្រហ្មទណ្ឌនោះ គឺជាច្បាប់ដែលអាចអនុវត្តបាននៅពេលដែលអង្គហេតុដែលជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចស៊ើបសួរកើតឡើង ដែរ ឬទេ។

១៩. មាត្រា ៣៣ (ថ្មី) នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក. មានចែងអំពីគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព ដោយធ្វើការយោងទៅដល់មាត្រា ១៥ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយឆ្នាំ ១៩៦៦[35]។ មាត្រា ១៥ នៃកតិកាសញ្ញានេះ ត្រូវបានយកមកប្រើផងដែរដោយ ICTY ដើម្បីបញ្ជាក់អំពីខ្លឹមសារនៃគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព។ សេចក្តីសម្រេចនៃសភាឧទ្ធរណ៍របស់ ICTY បានយោងទៅដល់គំនិតពិចារណាសំខាន់មួយចំនួន ដើម្បីវាយតម្លៃអំពីគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព ជាពិសេស ចំពោះចំណុចដែលថា៖

> ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌនៅក្នុងករណីនេះ គឺពិតជាអាចព្យាករជាមុន និងថាច្បាប់ដែលចែងអំពីការទទួលខុសត្រូវនេះ ត្រូវតែអាចរកបាន ក្នុងពេលវេលាដែលពាក់ព័ន្ធនោះ ដើម្បីជាសំអាងនៃការចោទប្រកាន់ និងកាត់ទោសនៅក្រោមទំរង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលសម្រេចដោយអយ្យការ[36]។

---

[35] កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិ នយោបាយ មាត្រា ១៥ ចូលជាធរមានថ្ងៃ ២៣ មីនា ១៩៧៦។

[36] IT-05-98 Milutinovic et al. សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំបដិសេធយុត្តាធិការរបស់ Dragoljob JCE ថ្ងៃ ២១ ឧសភា ២០០៣ កថា. 37

២០. ការវាយតម្លៃអំពីភាពដែលអាចមើលឃើញជាមុន និងភាពដែលអាចរកបាន អាចធ្វើទៅបាន នៅពេលដែលអំពើដែលចោទប្រកាន់នោះ ត្រូវបានផ្តន្ទាទោសនៅក្រោមបញ្ញត្តិច្បាប់ជាតិ ឬច្បាប់អន្តរជាតិនៃពេលវេលាជាក់លាក់ណាមួយ។ សេចក្តីសម្រេចតុលាការ និងលិខិតតូបករណ៍ច្បាប់អន្តរជាតិ គឺជាផ្លូវណែនាំក្នុងការវាយតម្លៃអំពីភាពដែលអាចមើលឃើញជាមុន និងភាពដែលអាចរកបាន នៃបទដ្ឋានច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌទាក់ទងនឹងចរិតលក្ខណៈ និងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃអង្គហេតុដែលចោទប្រកាន់[37]។

២១. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតយល់ឃើញថា ការអនុវត្តច្បាប់ទំនៀមទម្លាប់អន្តរជាតិដោយ អ.វ.ត.ក. គឺជាការសន្និដ្ឋានដែលទាញចេញអំពីហេតុដែលថា អ.វ.ត.ក. មានចរិតលក្ខណៈជាតុលាការអន្តរជាតិ ដែលអនុវត្តច្បាប់អន្តរជាតិ[38]។ ដោយយោងទៅលើចរិតលក្ខណៈអន្តរជាតិរបស់ អ.វ.ត.ក. នេះ និងដោយបានពិចារណាឃើញថា យុត្តិសាស្ត្រដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីវាយតម្លៃអំពី JCE ត្រូវបានតាក់តែងឡើងមុនពេលនៃអង្គហេតុដែលជាកម្មវត្ថុនៃការស៊ើបសួរនៅមុខ អ.វ.ត.ក. កើតមានឡើង[39] សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតយល់ឃើញថា JCE អាចអនុវត្តបានដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលមានកំណត់នៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ ដូចដែលមានលើកឡើងនៅក្នុងកថាខណ្ឌ ១៤-១៧ រួមទាំង កំណត់យោងចុងទំព័រដែលទាក់ទងនឹងការវាយតម្លៃជាអត្តនោម័តនៃផលវិបាកជាលក្ខណៈធម្មជាតិ និងអាចព្យាករជាមុន[40]។

---

[37] ដូចយោងខាងលើ កថា. 37 និងបន្តបន្ទាប់

[38] សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស (PTC01) ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អ.វ.ត.ក. ថ្ងៃ ០៣ ធ្នូ ២០០៧ (C5/45) កថា. ២០

[39] IT-94-1-A សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ រឿងក្តី Tadic កថា. 185 និងបន្តបន្ទាប់

[40] Kvocka និង ជនផ្សេងទៀត សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃ ២៨ កុម្ភៈ ២០០៥ កថា. ៨៦ “អ្នកចូលរួមប្រព្រឹត្តបទល្មើសអាចត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះបទល្មើសក្នុងករណីដែលអយ្យការបង្ហាញថាជនត្រូវចោទបានដឹងច្បាស់លាស់ថា បទល្មើសនោះជាផលវិបាកជាធម្មជាតិ និងអាចមើលឃើញជាមុន”

ឃ) ការអនុវត្ត JCE ចំពោះតែឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ

២២. ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ដែលមានចែងដោយមាត្រា ៤ ដល់មាត្រា ៨ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក. ពាក់ព័ន្ធជាពិសេសជាមួយនឹងបុគ្គល ដែលមានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត ដែលការទទួលខុសត្រូវនេះក៏អាចរាប់បញ្ចូលផងដែរនូវអំពើ ដែលមិនបានចូលរួមប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដោយផ្ទាល់[41]។ ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិបានឆ្លើយតបចំពោះបញ្ហានេះតាមរយៈទំរង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដូចជាការទទួលខុសត្រូវរបស់មេកើយ ឬ JCE[42]។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក្តី យើងមិនអាចអះអាងបានទេថា ទំរង់នៃការទទួលខុសត្រូវបែបនេះអាចអនុវត្តហួសពីក្របខណ្ឌនៃឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិនេះទេ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសូមរំលឹកថា ក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ ១៩៥៦ យកគំរូតាមច្បាប់បារាំង[43] ហើយនៅក្នុងច្បាប់បារាំងនេះ ឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ តួយ៉ាងឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិដែលឋិតក្នុងសមត្ថកិច្ចយុត្តាធិការរបស់ អ.វ.ត.ក. គឺជាឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមានលក្ខណៈពិសេសឋិតក្នុង "របបគតិយុត្ត" ពិសេសដាច់ដោយឡែកមួយ ផ្សេងពីច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ

---

[41] តុលាការអន្តរជាតិ និងកូនកាត់ជាច្រើន រួមទាំង អ.វ.ត.ក. ផង កំណត់យុត្តាធិការរបស់ខ្លួនត្រឹមមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ ឬអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត។ សូមមើល៖ ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ និងខ្លឹមសារវិសោធនកម្មថ្ងៃ ២៧ តុលា ២០០៤ មាត្រា ១ (ថ្មី) "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"។ កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងអង្គការសហប្រជាជាតិ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មាត្រា ១ "មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់" និង "អ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"។ លក្ខន្តិកៈតុលាកាសម្រាប់ស៊ីរ៉ាលេអូន មាត្រា ១(១) "ជនដែលមានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត"។ លក្ខន្តិកៈក្រុងរ៉ូម ស្តីពីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ "បទល្មើសដែលមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរបំផុត" សូមមើលផងដែរ *Attorney General of Israel v. Adolf Eichmann*, District Court of Jerusalem, Judgement of 12 December 1961, 36 ILR 18 (1968), para. 197, as cited in Schomburg's Separate Opinion in IT-95-11-A, *Martić* Appeal Judgement, para. 8, and in Shahabudeen Separate's Opinion in IT-98-29-A, *Galić* Appeal Judgement, para. 44.

[42] IT-94-1-A សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ រឿងក្តី Tadic កថា. 190-193

[43] សាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្ត្រ និងវិទ្យាសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ច សេចក្តីផ្តើមនីតិកម្ពុជា រោងពុម្ព ហ្វូណាន (២០០៥) ទំ. ១២ កថា. ២៩។ ស្ថាប័នធម្មនុញ្ញ និងនយោបាយនៃកម្ពុជា របស់លោក Claude-Gilles Gour រោងពុម្ព Dalloz (1965) ទំ. ៣៨៩។ សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស (PTC) ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំង នឹងដីកាដំណោះស្រាយករណី កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អ.វ.ត.ក. ថ្ងៃ ០៥ ធ្នូ ២០០៨ note 37 (C99/3/42)។

ជាតិ និងត្រូវបានសម្គាល់ដោយចរិតលក្ខណៈពិសេសនៃវិធាននីតិវិធី និងច្បាប់[44]។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតសូមរំលឹកថា អ.វ.ត.ក. ក៏ជាស្ថាប័នដែលមានលក្ខណៈជាតុលាការអន្តរជាតិដែរ[45] ហើយច្បាប់ និងកិច្ចព្រមព្រៀង អ.វ.ត.ក. បានផ្តល់សមត្ថកិច្ចយុត្តាធិការឱ្យ អ.វ.ត.ក. ទាំងលើឧក្រិដ្ឋកម្មជាតិ និងឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី អនុលោមតាមគោលការណ៍នៃការបកស្រាយលើរបបគតិយុត្តពិសេស ស្របទៅតាមច្បាប់ប្រទេសបារាំង ទំរង់នៃការទទួលខុសត្រូវនៃឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិអាចត្រូវបានអនុវត្តចំពោះតែឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិតែប៉ុណ្ណោះ។ ចំណុចនេះវាពិតជាត្រឹមត្រូវណាស់ ខណៈដែល JCE មិនត្រូវបានចែងច្បាស់លាស់នៅក្នុងច្បាប់ ឬកិច្ចព្រមព្រៀងនោះទេ ហើយកន្លងមកវាធ្លាប់តែត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងរឿងក្តីអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិតែប៉ុណ្ណោះ។ ធាតុផ្សំនៃ JCE ដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានរកឃើញថា អាចត្រូវអនុវត្តបាននៅ អ.វ.ត.ក. អាចអនុវត្តចំពោះតែឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិតែប៉ុណ្ណោះ និងមិនអាចអនុវត្តចំពោះបទល្មើសក្នុងច្បាប់ជាតិនោះទេ។

២៣. ហេតុដូច្នេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតយល់ឃើញថា ធាតុផ្សំនៃ JCE ដែលមានលើកឡើងនៅក្នុងផ្នែកសេចក្តីសម្រេចខាងក្រោម អាចអនុវត្តបានចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ក្រោមយុត្តាធិការនៃ អ.វ.ត.ក.។ អនុលោមតាមការវិភាគខាងលើ ធាតុផ្សំនៃទំរង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃសំណើសុំនេះ មានលក្ខណៈអាចព្យាករជាមុន និងអាចរកបាននៅក្រោមបញ្ញត្តិនៃច្បាប់អន្តរជាតិ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៥ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដោយស្របទៅតាមគោលការណ៍នីត្យានុកូលភាព។ ទិដ្ឋភាពទាំងនេះត្រូវបានលើកឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ជាពិសេសនៅក្នុងផ្នែកដែលពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងផែនការឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (កថា. ៥-១៦) នៅក្នុងកថាខណ្ឌដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការចូលរួម និងការដឹងឮរបស់ជនត្រូវចោទ និងកថាខណ្ឌ ១១៦។

---

[44] នីតិព្រហ្មទណ្ឌទូទៅ Economica ការបោះផ្សាយលើកទី ៩ ២០០២ ទំ. ១៧៧ កថា. ១៧៤ របស់លោក Desportes F. Le Gunehec F.។

[45] សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស (PTC01) ដីកាសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អ.វ.ត.ក. ថ្ងៃ ០៣ ធ្នូ ២០០៧ (C5/45) កថា. ២០

00411046

លេខ/ No: D97/13

អាស្រ័យហេតុនេះ

សម្រេចថា ទំរង់នៃការទទួលខុសត្រូវសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម (JCE) នេះ មិនអាចអនុវត្តបានចំពោះបទល្មើសជាតិឡើយ។

នាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ

- **សម្រេច** បដិសេធសំណើសុំដែលធ្វើមកនេះ ដោយហេតុថា *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត* និង *ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត* នៃ JCE I អាចអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក.។
- **សម្រេច** បដិសេធសំណើសុំដែលធ្វើមកនេះ ដោយហេតុថា *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត* និង *ធាតុផ្សំអត្តនោម័ត* នៃ JCE II អាចអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក.។
- **សម្រេច** បដិសេធសំណើសុំដែលធ្វើមកនេះ ដោយហេតុថា *ធាតុផ្សំសត្យានុម័ត* នៃ JCE III អាចអនុវត្តនៅ អ.វ.ត.ក.។
- **សម្រេច** ទទួលយកដោយផ្នែកនូវសំណើសុំដែលធ្វើមកនេះ ដោយហេតុថាធាតុផ្សំអត្តនោម័តនៃ JCEIII ដែលអាចត្រូវអនុវត្តបាននៅមុខ អ.វ.ត.ក. គឺមានតែការទទួលយកជាអត្តនោម័តនៃផលវិបាកជាលក្ខណៈធម្មជាតិ និងអាចព្យាករបាននៃការអនុវត្តផែនការរួមតែប៉ុណ្ណោះ។

ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ០៨ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៩

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត

Co-Investigating Judges

Co-juges d'instruction

យូ ប៊ុនឡេង

Marcel LEMONDE